

УДК 94: 329 (477) «1940/1950»

АКТ ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ 30 ЧЕРВНЯ 1941 Р. В ІНФОРМАЦІЙНО-ПРОПАГАНДИВНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ОУН(б) В УКРАЇНІ (1940–1950 РР.)

Олег ЯРОШИНСЬКИЙ

кандидат історичних наук, старший науковий співробітник,
провідний науковий співробітник відділу історичних студій НДІУ

Анотація. У статті розглядається факт проголошення відновлення української державності у м. Львові 30 червня 1941 р. у світлі тих інтерпретацій, яких йому надавала Організація Українських Націоналістів (бандерівців). Досліджуються комеморативні особливості святкування річниць Акта 30 червня 1941 р., характеризується їх значення для закріплення в суспільній свідомості українців уявлення про акцію 30 червня 1941 р. як про подію надзвичайної історичної ваги, що втілила у собі національні прагнення й надії українського народу.

Ключові слова: Акт відновлення української державності 30 червня 1941 р., Організація Українських Націоналістів, ОУН(б), політика пам'яті, «Свято відновлення самостійності України».

АКТ ВОССТАНОВЛЕНИЯ УКРАИНСКОЙ ГОСУДАРСТВЕННОСТИ 30 ИЮНЯ 1941 Г. В ИНФОРМАЦИОННО-ПРОПАГАНДИСТСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ОУН(б) В УКРАИНЕ (1940–1950 ГГ.)

Олег ЯРОШИНСКИЙ

кандидат исторических наук, старший научный сотрудник,
ведущий научный сотрудник отдела исторических исследований НИИУ

Аннотация. В статье рассматривается факт провозглашения восстановления украинской государственности в г. Львове 30 июня 1941 г. в свете тех интерпретаций, которыми оперировали идеологи Организации Украинских Националистов (бандеровцев). Исследуются комеморативные особенности празднования годовщин Акта 30 июня 1941 г., характеризуется их значение для закрепления в общественном сознании украинцев представления об акции 30 июня 1941 г. как о событии чрезвычайной исторической важности, воплотившей в себе национальные стремления и надежды украинского народа.

Ключевые слова: Акт восстановления украинской государственности 30 июня 1941 г., Организация Украинских Националистов, ОУН(б), политика памяти, «Праздник восстановления самостоятельности Украины».

THE ACT OF JUNE 30, 1941 ON RESTORATION OF UKRAINIAN STATEHOOD IN THE OUTREACH ACTIVITY OF OUN (B) IN UKRAINE (1940–1950)

Oleh YAROSHYNSKYI

Candidate of Historical Sciences, senior research fellow,
lead research fellow of the Historical Studies Department of RIUS

© Ярошинський О.

Annotation. *The article considers the fact of proclaiming the restoration of Ukrainian statehood in Lviv on the 30th of June, 1941 in light of the interpretations given to it by the Organization of Ukrainian Nationalists (Banderites). It investigates the commemorative peculiarities of celebrating the anniversaries of the Act of June 30, 1941; defines their role in forming the vision of the event of June 30, 1941 in the collective consciousness of Ukrainians as of the historical milestone that had embraced national aspirations and hopes of the Ukrainian nation.*

Key words: *Act of June 30, 1941 on restoration of Ukrainian statehood, Organization of Ukrainian Nationalists, OUN (b), memory policy, "The Day of Restoring Independence of Ukraine".*

Проголошення відновлення української державності у м. Львові 30 червня 1941 р. та особливості подальшого українського державотворення все частіше стають об'єктом наукового осмислення [8; 9; 23]. Всебічне дослідження цього явища нашої історії буде неповним без виявлення та інтерпретації його комеморативної складової, тобто процесу передачі певної світоглядно значимої інформації шляхом увіковічення конкретних подій чи осіб. Святкування річниць Акта 30 червня 1941 р. учасниками національно-визвольного руху 1940–50 рр. використовувалися для певних репрезентацій колективної пам'яті, політичної консолідації та мобілізації українців. Метою цієї статті є вивчення практик вшанування дня відновлення української державності 30 червня 1941 р. під час визвольної боротьби 1940–1950 рр. та їх змістовної аргументації в інформаційно-пропагандивних документах Організації Українських Націоналістів (бандерівців)¹.

Отже, 30 червня 1941 р. у місті Львові о 20-й годині вечора в будинку «Просвіти» розпочалося зібрання представників української громадськості, на якому присутні підтримали ініціативу Організації Українських Націоналістів (бандерівців) відновити Українську державу. Звістку

¹ У зв'язку з тим, що ОУН під проводом С. Бандери в досліджуваний час мала різні назви (ОУН революційна, ОУН самостійників-державників тощо), у статті подається уніфікована аббревіатура зазначеної Організації як ОУН(б).

про створення Української держави та тимчасової української влади на західноукраїнських землях до часу створення Уряду Української Соборної Держави в Києві двічі (увечері 30 червня та вранці 1 липня 1941 р.) передала львівська радіостанція [14]. Ймовірно, вже 1 липня 1941 р. пропагандивній референтурі Проводу ОУН(б) вдалось підготувати, надрукувати й розпочати поширення листівки «Звіт з Національних Зборів Українців західної України, які відбулися дня 30 червня 1941 р.», в тексті якого стверджувалося, що «всі присутні бурею оплесків і сльозами радості вітали стоячи» виголошений Ярославом Стецьком «акт проголошення Української Державності» та «перший декрет Провідника О.У.Н Степана Бандери про покликання Краєвого Правління Західних Областей України з головою – Ярославом Стецьком на чолі» [11].

У цей час похідні групи ОУН(б) намагалися дістатися Києва, щоб і там проголосити створення «Національного Уряду». На звільнених від більшовицьких окупантів землях члени ОУН(б) проводили т. зв. «плебісцитну акцію» – організовували збори громадян сіл і містечок, на яких приймалися рішення про підтримку відновлення державної самостійності України й створення органів місцевого самоврядування під зверхністю української влади [23]. На території тогочасних Волинської, Житомирської, Рівненської, Львівської, Дрогобицької,

Станіславівської, Вінницької, частини Кам'янець-Подільської та Київської областей створювалися обласні, окружні, районні, сільські управи, голови яких мали складати заприсяження на вірність Українському державному правлінню [8; 9].

Засновані у цей час під впливом ОУН(б) періодичні видання друкували на своїх шпальтах повідомлення про те, що «на визволених українських землях Організація Українських Націоналістів (О. У. Н.) буде Українську Державу під проводом Ст. Бандери», публікували рішення Національних Зборів від 30 червня 1941 р., текст «Акта проголошення Української Держави» тощо [12; 24; 27, с. 19]. Так, 13 липня у місті Станіславові, що тоді перебувало в зоні окупації угорських військ, тимчасовою управою міста та місцевим осередком ОУН(б) було організовано «святочну академію» з нагоди проголошення Української держави 30 червня 1941 р. Охочих взяти участь у цьому заході було набагато більше, ніж могла помістити зала театру імені Івана Франка. Автор повідомлення в міській газеті «Українське слово» (відповідальний редактор – В. Гуцуляк, член ОУН(б)) радів тому, що «цей незабутній день ... велично святкують на всій, звільненій від большевицьких катів, українській землі» та що тепер у вільній Українській державі цей день «стане світлим днем нашого воскресіння, важливою історичною датою, великим національним святом» [26].

Проте німецькі окупанти ніякого українського уряду не визнали. Поступово, особливо після декретів А. Гітлера про управління на окупованих «замешканих українцями» територіях, реальну владу на місцях опанувала німецька цивільна адміністрація.

Після арешту С. Бандери, Я. Стецька та інших чільних діячів ОУН(б) решта членів Організації в Україні змушені були діяти в підпільних умовах на власний розсуд й відповідно до свого розуміння ситуації. У серпні 1941 р. Краєвий провід ОУН(б) поширив заяву, у якій, зокрема, йшлося про те, що, проголошуючи незалежність Української держави, ОУН(б) «дала вислів бажань і волі всього українського народу», а сам Акт «постане історичним документом, що звершив один період боротьби українського народу за визволення». Крім цього, окремо було наголошено, що «Організація Українських націоналістів п'ятнує [таврує] в найрішучіший спосіб акцію групи інж А. Мельника, що, всупереч волі всього українського народу, одинока виступила проти акту самостійності і знутри вдарила в основи української державности. Український нарід ніколи не простить одиницям тим зради, поповненої в цю історичну хвилину» [28, с. 396–397].

У постановках другої конференції ОУН(б) (квітень 1942 р.) стверджувалося, що Організація у своїй сучасній боротьбі стоїть на засадах Акта 30 червня 1941 р., який був «історично-правним, революційним та політичною маніфестацією волі всього українського народу жити власним державним життям» [22, с. 61].

1 червня 1942 р. Краєвий провід ОУН(б) поширив «Інструкцію в справі святкування 30 червня 1942 року», призначену «всім організаційним клітинам і членству до виконання» [13]. У цій інструкції було зазначено, що історичний акт проголошення відновлення Української держави 30 червня 1941 р. був «революційною маніфестацією Українського Народу творити власне державне життя, маніфестацією незалежності

і соборності нашої політики. Акт розвіяв легенду, яку поширювали вороги і їх наймити, що Український Нарід неспроможний творити власними силами своє самостійне життя. Акт 30.VI був виявом змагань Українського Народу продовжати боротьбу проти большевицької Москви як незалежний політичний чинник силами своєї власної збройної сили. [...] Акт 30.VI був тільки формально-правним завершенням тієї боротьби, яку Український Нарід впродовж останніх десятиліть вів всіма силами і засобами проти всіх окупантів» [13]. За інструкцією, день 30 червня є святом, що має «величезне моральне і пропагандивно-політичне значіння» й «повинно тому мати всенародній характер. Воно повинно політично мобілізувати народ, звязувати Народ міцніш з Організацією, Провідником Степаном Бандерою, ... єднати народ довкруги наших ідей і кличів, довкруги нашої боротьби за державність і соборність. ... бути маніфестацією готовності і волі продовжати боротьбу за ідеї, за які увязнено Провідника і сотки найкращих Українських Громадян» [13].

Інструкція визначала й програму святкування. Члени ОУН мали зібратись на «закриті сходини звен», де мав бути зачитаний наказ Краєвого провідника та реферат про 30 червня 1941 р. Решта українців мала відсвяткувати «масовою участю в урочистих Богослуженнях ... по всіх місцевостях». Задля реалізації цієї вказівки членам ОУН належало «розгорнути серед українського громадянства широку пропаганду, вияснюючи значіння 30.VI та потребу відзначення тієї революційної події, та безпосередньо і посередньо через українське громадянство вплинути на круги духовенства, щоб відправити в дні 30.VI. урочисті Богослуження» [13].

Краєвий провідник ОУН(б) на західних українських землях Демян Дмитрів (Михайло Степаняк) у своєму наказі «З нагоди перших роковин проголошення віднови Української Держави Членам Організації Українських Націоналістів!» писав, що минув рік від того пам'ятного дня, коли вперше від героїчного листопада 1918 р. у Львові «гордо залепотів» прапор одвічного господаря на цій землі й у світ розлетілася звістка про відновлення Української держави. Здійснюючи волю всього українського народу, ОУН під проводом Степана Бандери утворив у Львові Український Уряд (Українське Державне Правління) на чолі з Ярославом Стецьком. Під керівництвом Я. Стецька розпочалася в Україні напружена праця над підвалинами нової держави. До державного будівництва стали всі здорові сили українського народу: «...в один такт билося українське серце, одним бажанням горів український народ, один визнавав провід і його слухав» [19, арк. 1].

На думку Михайла Степаняка, в той час формувалася українська державна адміністрація, налагоджувався зв'язок, відбудовувалося знищене господарство, розгорталася культурна робота, творилися військові школи та організувалася українська поліція. До роботи в адміністративному апараті стали тисячі працівників. Всенародний творчий ентузіазм ламав усі труднощі і перешкоди воєнного часу. Проте та гігантська державотворча робота не відповідала воєнним і політичним планам нових «визволителів» та їх найманих слуг. Величезній роботі було завдано удару «зі зовні і знутри»: провідника ОУН С. Бандеру і Голову Українського Уряду та інших найкращих українських громадян арештовано, українське державне будівництво ліквідовано, «посяно

роздор і зневіру, розпутено клевету. Попилася кров». Та все ж, зазначав автор наказу, «чужа сила» («при активній підтримці «своїх» руйників») не зуміла видерти з душі української та не зламала волі народу бути господарем на своїй землі [19, арк. 1].

«З почуттям найбільшої гордості» Краєвий провідник ОУН(б) підкреслював значення дня 30 червня 1941 р. Тоді «уському світові» було показано, що: «1. Українство має свої власні ідеї і цілі, при здійсненні яких не знає хитань і компромісів та готове стати проти кожного, хто хоче землю нашу в колонію, а її мешканців в рабів обернути; 2. Українство боролось і буде боротися за власну незалежність і соборну державу, а не за «Нову Європу». 3. Українство всупереч клеветницьким твердженням ворогів і їх наймитів здатне власними силами державне життя творити. 4. Українство своє майбутнє на капіталі власної крові будувало й будуватиме» [19, арк. 1].

В умовах, коли йде «велетенський бій ... між старими гнобителями України і новими претендентами до їх ролі за неподільне право поневолювати Український Народ» і коли «платні агенти по наказу своїх опікунів далі ширять роздор і гризню, хаос і зневіру, доносами і провокаціями на українство кроваві репресії стягають», автор документа закликав («взивав») друзів націоналістів міцніше ставати біля свого Проводу і навколо нього гуртувати український народ, з найвищою напругою всіх сил здійснювати завдання, поставлені Проводом до виконання, своєю відданою, жертвовною працею і безоглядним послухом поглиблювати віру «в народі» в здійсненність ідеї Української Самостійної Соборної Держави та усвідомлення потреби єдиного керівництва. Членство

ОУН(б) у перші роковини «великого акту 30.VI.1941 р.» мало також озброїти ще одним важливим наказом Краєвого провідника: «Вщепіть усім без решти українцям свідомість, що не розпучливими криками, не чуттям, цитованими виступами, але об'єднаним міліонових українських мас докруги ОУН, участю у боротьбі, що їх вона організує, сповнені єдиною тільки волею, об'єднані одною думкою, підпорядковані одному Проводові, переможемо!» [19, арк. 2].

Напередодні святкування першої річниці відновлення Української держави 30 червня 1941 р. до осередків ОУН(б) було розіслано збірку під назвою «Державна Ідея і Чин 30.VI.1941 р. Матеріал на свято 30.VI.», що містила такі матеріали: згадані вище «Наказ Краєвого Провідника О.У.Н. з нагоди перших роковин проголошення віднови Української Держави Членам Організації Українських Націоналістів!», «Інструкцію в справі святкування 30 червня», а також текст реферату «Державна ідея і чин (що дав нам акт 30 червня 1941 р.)» [10].

На додаток до «Наказу» та «Інструкції» поданий реферат можна було використувати під час закритих засідань осередків ОУН(б) та в пропагандистській роботі. Цікавим у цьому тексті, крім іншого, є фіксація послідовності подій під час проголошення Української держави, яким його бачили (хотіли бачити) ідеологи ОУН(б) через рік: «У Львові дня 30 червня 1941 р. на Національних Зборах Українців проголошено віднову української державности, поки що з осідком Тимчасового Уряду у Львові. ... Акт проголошення української державности 30 червня 1941 р. був виданий у формі маніфестації Провідника ОУН Степана Бандери до українського народу

і прийнятий до відома бурхливою овацією не лише зібраних українців на Національних Зборах, але і чергових маніфестаціях, що відбулися в численних обласних і районних осередках. Головою Правління новоорганізованої держави був назначений Ярослав Стецько, член Проводу ОУН. Він одержав уповаження покликати всіх інших компетентних членів уряду. День пізніше перший уряд української держави був сформований і почав діяти. В численних районах перебирання адміністраційної влади доконувалося зразу місцевими чинниками ОУН, в більшості однак випадків обсаду і організацію адміністрації всіх ділянок державного життя доконувалося на підставі декретів іменування Урядів зглядно [або] Проводу ОУН. ОУН була тоді політичним хрестом нової держави і рівночасно виконним органом. ОУН зорганізувала також Українську Народню Міліцію щоби створити умовини пригодного ладу та безпеки. || Тим часом представник українського уряду, що перебував у Берліні окремою нотою повідомив дипломатичних представників всіх держав в Берліні про факт проголошення української державності. [...] Сьогодні трудно [той] ентузіязм і підйом, що запанував скрізь на українській землі у звязку з відновленням Української Держави, описати. Факт цей заелектризував цілу суспільність, поставив на ноги всіх – навіть маловірів і малодухів, що вже почали забувати про своє українство... зліквідував всі створені окупантами політичні різниці між українцями. Медовий час новопроголошення державності тривав не довго. ... Врешті після кількох днів представник німецької поліції (Гестапо) зажадав від Голови Українського Уряду відкликання акту проголошення

державності і розбивення уряду під загрозою арештування його і цілого уряду. Голова Українського Уряду відмовив цьому домаганням рішуче. У відповідь на це німецька поліція арештувала його і одного члена уряду, відставила його до тюрми, а відтак до концентраційного табору... Але це незломило нікого з чинників, які стояли на відповідальних постах в державній організації, державний апарат працював дальше, незважаючи на те, що був позбавлений центрального керівництва» [10, арк. 3–4]. Але коли з'явилися декрети А. Гітлера про розчленування території України між Генеральною Губернією і Райхскомісаріатом «Україна» (про час утворення останнього в рефераті чомусь вказано другу половину листопада. – О. Я.), стало остаточно ясно, що політичне розв'язання української проблеми вирішено негативно й що «в той спосіб Німеччина перекреслила ідею самостійної держави, а з України планово творить колонію свою» [10, арк. 4].

Політичне значення дня 30 червня 1941 р. автор реферату тлумачив таким чином: «Акт 30 червня 1941 р. це є основоположний камінь нашої будучої політики, це підстава і критерій оцінки нашої доцільності. Це є границя, яка в українській суспільності відмежовує українців-державників від виступників чужого імперіалізму» [10, арк. 4]. Останні, використовуючи тезу про недоцільність до закінчення війни «висуватись з нашими постулатами» перед Німеччиною (тобто ставити вимогу української державності), керувалися не «інтересом українського народу», а «лише Великонімеччини» [10, арк. 4]. Політика німців щодо нас (українців) розвивалася за логікою імперіалізму, а тому найвним, на думку автора, було очікування її зміни

від демонстрації своєї лояльності до нового завойовника.

Окремо в тексті реферату подано ставлення верхівки ОУН(б) до закидів з боку «чинників, які перейшли на службу чужих (чинників) політичних інтересів, або зі сторони старих упуртуністичних кругів», мовляв, «взагалі ціла обставина проголошення і практика перших проявів життя новоорганізованої держави виглядала дуже не поважно і не могла виявити пошани критичного глядача» [10, арк. 4]. На думку автора праці, ці докори були надумані й з'являлись від недоброзичливого ставлення до діяльності ОУН(б), адже насправді «якщо йде про техніку опанування влади чи перші акти нової влади то вони були краще і поважніше поставлені, як в неоднім історичнім прикладі революційного переймання влади» (якщо поглянути хоча б на спробу «обняти» владу А. Гітлером у 1928 р.) [10, арк. 5].

Що ж до аргументів «зі сторони зопортунізованих відпадків націоналістичного руху» (тобто мельниківського крила ОУН) щодо недоцільності проголошення відновлення української держави в той час, коли не було сил та можливостей для її збройної оборони, і що, мовляв, держава не твориться самим проголошенням, а лише ретельною підготовкою, після якої її ніхто не зможе ліквідувати, то їх автор реферату вважав «стрілою в порожнечу» [10, арк. 5]. На його думку, такі «повчання менторів» були «протирічні реальній дійсності й конечності» й спростовуються відсутністю в історії прикладів стопроцентного успіху подібної «імпresi політичної». Та й не було б це вже «революційною політикою», коли б була наявна сила і безумовна гарантія успіху подальшого державотворення [10, арк. 5].

Проте, захищаючи правильність саме тих рішень і дій, що сталися 30 червня 1941 р., автор мимоволі перейняв ті ж аргументи, що перед цим критикував. Пояснюючи відсутність збройної оборони проголошеної держави, автор аргументує це тим, що було б божевільям виступити проти надто сильного ворога й тим самим передчасно обезсилити народ, до того ж «в часі німецько-більшовицького конфлікту не є в нашому інтересі активно виступати проти Німеччини» [10, арк. 6]. Крім того, ОУН(б) могла, звичайно, зібрати всі свої сили, щоб вмерти на барикадах Львова та «створити легенду нових Крут», проте саме тоді вся активність організації була зосереджена на боротьбі похідних груп за національне відродження Наддніпряни. Хоча не варто забувати, що певна форма спротиву ліквідації органів української державності була, жертвами якої стали «сотки і тисячі» арештованих або розстріляних активістів ОУН(б) [10, арк. 6].

Автор реферату, знаючи, що його читатимуть у всіх організаційних клітинах ОУН(б), скеровував думку майбутніх слухачів до висновку, що днем 30 червня 1941 р. розпочався другий період боротьби українського народу за державність (перший закінчився поразкою в 1920-х рр.): «Цим актом заманіфестували ми ще раз своє політичне обличчя. ... До 30 червня 1941 р. знав нас світ, як політичних германofilів, від того дня германofilський міст (що ґрунтувався на переконаності в існуванні спільних ідейних цінностей в німецьких й українських націоналістів. – О. Я.) є закінчений. Українство вдало собі ясно справу, що державу збудує собі тільки власними силами і засобами. ... Важний цей акт ще й тому, що породив з української матерії стільки

енергії, викрив стільки державотворчої здібності українського народу, що ми почувалися певніше, бо зі справою організації держави дамо собі раду» [10, арк. 6].

Наприкінці автор цієї праці чи не вперше сформулював ще одне політичне значення досліджуваних подій, що у майбутній публіцистиці ОУН(б) буде подаватись як одне із задуманих наперед завдань: «Акт 30 червня 1941 р. спровокував німецький уряд виявити своє відношення до української державності». Також автор висловив упевненість, що розпочату рік тому боротьбу за свою державу українці доведуть до переможного кінця і «молода нація, що рветься до волі, знайде своє належне місце в світі на трупах чужих імперіалістів» [10, арк. 6].

Під час запланованих в інструкції ОУН(б) заходів із святкування першої річниці Акта 30 червня 1941 р. також поширювалася листівка «Український народ!» [27, с. 288]. Агітаційну функцію під час цього святкування мав виконувати й збір коштів на «Національний Фонд» з використанням квитанцій (бофонів) номіналом 2 і 10 злотих, що мали написати «30.VI.1941 – 30.VI.1942 Слава Україні! Героям слава! Хай живе Самостійна Соборна Українська Держава», «Слава Україні! Героям слава! 30.VI.1941. Памятай про великі дні наших змагань!» [4, с. 103]. Відтоді оунівське підпілля щороку напередодні «Свята Акта 30 червня 1941 р.» здійснювало такий тематичний випуск бофонів.

Наступного, 1943, року напередодні святкування другої річниці відновлення Української держави 30 червня 1941 р. до осередків ОУН(б) знову було розіслано наведені вище матеріали: «Наказ Краєвого Провідника О.У.Н. з нагоди перших роковин проголошення віднови

Української Держави Членам Організації Українських Націоналістів!», «Інструкцію в справі святкування 30 червня» (в якій слова «перші роковини» було замінено на «другі роковини»), текст реферату «Державна ідея і чин (що дав нам акт 30 червня 1941 р.)» з додатком іншої праці під назвою «30 червня 1941 р.» [20].

Другий реферат, очевидно, мав на меті більше вплинути на емоційний стан читача/слухача: «Акт 30 червня 1941 р. це новий незбитий доказ волі українського Народу до незалежного українського життя не знищить ніхто, хочби яких наївних нелюдських засобів уживав. Бо саме кров українських борців і Героїв родить нові многократні численні кадри борців за Українську державу, бо мільйони жертви Українського Народу перетоплюють українські маси в один гранітний моноліт, який придавить собою кожного, хто буде намагатись його розбити. ... саме 30 червня тим виказав, що українці несуть свою незалежну політику... Свідомий українець знає тільки одне: Самостійна Соборна Українська Держава! Україна для українців! ... Тому сьогодні в другу річницю історичного акту мусимо (взяти? – О. Я.) тверду постанову, що ціла наша праця, всі наші сили і думки мусять бути спрямовані в одне русло, зреалізування в найближчій майбутності акт 30 червня, що всі разом одною ударною лавою станемо до чину і з одним Проводом Організації Українських Націоналістів. ... Хто натомість з нами іде в розрив і постановою українського народу, хто заперечує акт 30 червня 1941 р. цей заперечує існування Української Нації, як нації, цей збещує світлу нашу традицію, цей зраджує ідею Українського Націоналізму, цей: для кого найвищий ідеал, це 30 срібняків...» [20, арк. 8–9].

На день 30 червня 1943 р. провід ОУН(б) поширив також заяву, в якій славився «могутній акт волі українського народу» та містився заклик до всенародної боротьби проти «німецько-московських імперіалістів» [2; 29]. Не буде помилкою стверджувати, що і в наступні роки до дня 30 червня по містах і селах з'являлися подібні за змістом відозви проводу ОУН, газети, листівки, плакати [1; 6; 7; 16; 18; 21; 25; 30–32], вивішувалися національні знамена, серед населення поширювалися бофони, що неабияк хвилювало радянську окупаційну адміністрацію [17].

Організаційні документи УПА дають можливість скласти уявлення про форму святкування річниць Акта 30 червня («Свята Державності») у відділах повстанців. Так, ранок 1 липня 1946 р. у вишкільному підстаршинському відділі УПА ім. полк. Коники розпочався з того, що на галявині попід лісом було простелено килим, на якому із жовтих квітів виклали тризуб. Під тризубом стояв портрет Є. Коновальця. Обабіч тризуба – ювілейні дати 30.6.1941 – 30.6.1946. О 9.30 свято розпочалося командою командира ВО й привітом провідника ОУН. Підноситься червоно-чорний прапор із синьо-жовтими стяжками. Відправляється Служба Божа. Потім – оголошення результатів іспитів у підстаршинській школі. Триста вояків складають клятву-присягу українського повстанця. Звучить національний гімн. Перша частина свята закінчується маршем повстанців з відданням почестей Тризубу, Прапору, представникам Організації й командирам УПА. По обіді знову збір – «Скромною повстанською академією вшановуємо пропам'ятний величній акт 30 червня – акт вислову немирущої волі 50 мільонів»: 1. Молитва

Українського Революціонера; 2. Пісня «Станьмо браття...»; 3. Вірш «30 червня 1941 р.»; 4. Вірш «Україна»; 5. Пісня «Ми йдемо вперед»; 6. Вірш «Нас мільйони»; 7. Пісня «Засяяло сонце»; 8. Вірш «Ми нація»; 9. Стрілецька пісня; 10. Вірш «Спішіть на бій»; 11. Марш українських націоналістів. О 18.00 промовляв провідник Н. про «святість і велич боротьби, та чини тих, хто впали на шляху Слави..., значення зложеної Присяги в сповненні історичної місії та заповітів Предків...». Їхня пам'ять вшанована спільною мовчанкою. Свято закінчує провідник кличем-девизом «Україна в неволі – визволимо її», після чого «неначе громом відбиваються в пралісі повстанські, із сотень грудей випливаючи, слова приречення» [5].

Бійці УПА мали при собі також кишенькового розміру «календарець», у якому день 30 червня був відзначений як національне свято – «Свято відновлення самостійності України» (в числі інших національних свят: 22 січня – свято проголошення самостійності і соборності України, 22 травня – свято Героїв, 14 жовтня – свято УПА – свято зброї) [15, с. 17].

Окреслені вище факти дають змогу стверджувати, що Організація Українських Націоналістів (бандерівців) надавала дню 30 червня великого ідеологічного й пропагандивного значення під час свого керівництва збройною боротьбою в Україні. Регулярне святкування дня проголошення відновлення української державності 30 червня 1941 р. мало стати мобілізаційним стимулом для бійців УПА та українців окупованих територій України у їхній боротьбі за створення справжньої Української Самостійної Соборної Держави.

Керівництво ОУН(б) вважало, що святкування дня проголошення відновлення української державності у м. Львові мають ще більше об'єднати українців навколо основних ідеологічних позицій їхньої організації та легітимізувати право членів ОУН(б) на керівництво в національно-визвольному русі. Під час святкувань поширювалися такі факти і аргументи:

1) 30 червня 1941 р. сталася подія вирішального значення в українській історії. Цього дня члени Організації Українських Націоналістів, керовані провідником Степаном Бандерою, здійснили Акт 30 червня 1941 р. – під час кривавого змагання між двома загарбниками-хижаками (сталінсько-більшовицькими і гітлерівсько-німецькими імперіалістами) вони революційними методами проголосили й утвердили Українську державу.

2) Акт 30 червня 1941 р. був виявом відвічної волі українського народу до самостійного, вільного життя у своїй незалежній державі. А справжнім виразником волі народу у вирішальну хвилину виявилась єдина Організація Українських Націоналістів (бандерівців), яка, на відміну від інших політичних середовищ («опортуністичних кругів»), що вичікували, виявила «суверенну, самостійницьку політику» – поставила перед народними масами ідею самостійності, вміло керувала всіма процесами побудови державного життя та виразно заявила своє ставлення до всякого окупанта (оголосила війну більшовицьким і німецько-гітлерівським окупантам України).

3) Українська держава існувала фактично: завдяки державотворчим здібностям українського народу в найкоротший час почав діяти складний адміністративний апарат – судочинство, шкільництво,

внутрішня безпека, служба здоров'я, розквітло господарське життя – рільництво, торгівля, промисловість тощо. Не вистачало лише одного – найважливішого чинника – власної збройної сили. Розмах державотворчого життя молодій нації налякав німецького імперіаліста. Настала друга хвиля кривавого терору німецьких загарбників, загинули найкращі, найбільш ідейні і віддані справі, досвідчені і загартовані революціонери. Але ворог ліквідував тільки зовнішні форми державності, державницьку ідею йому знищити не вдалося. Почалася нова фаза революційної боротьби – вирішальний бій за повну перемогу ідеї Самостійної Соборної Української Держави.

4) Незважаючи на відсутність власної збройної сили, Акт 30 червня 1941 р. був глибоко продуманим й ґрунтовно підготовленим тодішнім проводом українського народу – ОУН(б). Організатори проголошення Української держави наперед знали, що імперіалістична Німеччина не визнає її. Тому справжньою метою Акта 30 червня 1941 р. все ж таки було: «1) Виявити волю українського народу до самостійного державного життя. В тому випадку акт 30 червня 1941 р. був свого рода іспитом, на якому український народ мав нагоду виказати свою політичну зрілість і готовність стати до державотворчої праці. Скорі і справне налагодження державного апарату, збереження взірцевого ладу і порядку, консолідація всіх українців, без огляду на політичне переконання, були найкращим показником політичної зрілості широких українських мас. 2) Відновити державницьку традицію 1917–1920 рр. 3) Зробити голосною справу української державності в світі та переконати всіх, що український народ не погодиться ніколи на

чужу «опіку» і не дасть себе прикріпити до чужого політичного воза, але невтомно буде змагати власними зусиллями до волі і самостійності. 4) Розбити недоречні байки ворогів України про українсько-німецьку співпрацю. 5) З місця показати всім правдиві заміри німецького окупанта супроти України» [7, с. 3].

5) Терор німецьких окупантів над українським народом, що розгорнувся після Акта 30 червня 1941 р., мав також і певне позитивне значення. Він загартував й активізував українців, прискорив розгортання революції на всіх українських землях, призвів до створення української збройної сили (УПА), яка в боротьбі здобула зброю, боєприпаси та бойовий досвід.

Звісно, наведені вище аргументи мали на меті сформувати бажаний для революційних націоналістів результат суспільної думки щодо наслідків їхньої діяльності. Насправді не бракувало фактів, яких послідовники С. Бандери воліли б не згадувати. Так, надії бандерівського крила ОУН на допомогу Німеччини в утворенні Української держави не обмежувалися текстом Акта 30 червня 1941 р., всенародне й одностаїнне об'єднання всього українського народу навколо самопроголошеного у Львові уряду було, м'яко кажучи, перебільшенням, і не всі були запродавцями й зрадниками українського народу серед тих, хто «заперечував акт 30 червня 1941 р.». Та, попри це, не можна не відзначити безмежної віри справжніх борців у майбутнє визволення рідного народу та силу своїх переконань в умовах смертельної небезпеки: «Акт 30 червня 1941 р. не минув безслідно. Він започаткував генеральну пробу фізичних і моральних сил української нації, політичної зрілості та

бойової готовності, що веде до великої і історичної дії, яка завершиться створенням Української Самостійної Соборної Держави, а на її сторожі стане могутня збройна сила та жертвенний труд цілої нації» [7, с. 3].

ЛІТЕРАТУРА

1. Акт 30 червня 1941 р. // За Українську Державу / Видає Організація Українських націоналістів. – 1944. – Ч. 4. – 30 червня. – С. 1–2.
2. Акт 30 червня 1941 р. // Юнак. – 1943. – Ч. 14. – С. 1–3.
3. Акт проголошення Української Держави // Самостійна Україна (Станіславів). – 1941. – Ч. 3. – 10 липня. – С. 1.
4. Бофони: грошові документи ОУН і УПА / Авт.-упоряд. О. О. Клименко; за ред. В. М. Даниленка. – К.: Університет банківської справи Національного банку України, 2008. – 189 с.
5. В п'яту річницю Акту 30-го червня // Архів Центру досліджень визвольного руху, ф. 9, т. 27, арк. 1–2 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://avr.org.ua/index.php/viewDoc/9600/>
6. В сьому річницю історичного Акту 30.VI.41 – 30.VI.48 [Листівка до відзначення свята 30 червня, червень 1948 р.] // Галузевий державний архів СБУ, ф. 13, спр. 372, т. 486, арк. 1 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://avr.org.ua/index.php/viewDoc/12237/>
7. В. Ж. Велика проба. 30 червня 1941 р. // Стрілецькі вісті. – 1945. – Ч. 6. – Червень. – С. 1–3 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://avr.org.ua/index.php/viewDoc/5060/>
8. Гай-Нижник П. П. Організація та повноваження місцевих органів урядування відновленої Української Держави після проголошення Акта 30 червня 1941 року / П. П. Гай-Нижник // Гілея: науковий вісник: збірник наукових праць / НПУ ім. М. П. Драгоманова; ВГО Українська Академія наук. – К., 2016. – Вип. 112 (№ 9). – С. 51–60.

9. Гай-Нижник П. П. Українська Держава: історична доконаність і розвіяна паралельна дійсність (Акт 30 червня та революційне державотворення під проводом ОУН(р) у 1941–1942 рр. як вияв національного чину та символ суверенних прагнень українського народу) / П. П. Гай-Нижник // Гілея: науковий вісник: збірник наукових праць / НПУ ім. М. П. Драгоманова; ВГО Українська Академія наук. – К., 2015. – Вип. 98 (№ 7). – С. 49–65.
10. Державна Ідея і Чин 30.VI.1941 р. Матеріал на свято 30.VI. – 1942. – 7 с. // Галузевий державний архів СБУ, ф. 13, спр. 376, т. 46, арк. 1–7 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://avr.org.ua/index.php/viewDoc/6040/>
11. Звіт з Національних Зборів Українців Західної України, які відбулися дня 30 червня 1941 р. // Галузевий державний архів СБУ, ф. 13, спр. 376, т. 4, арк. 1 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://avr.org.ua/index.php/viewDoc/1382/>
12. Звіт із Національних Зборів Українців Західних Земель України – які відбулися 30 червня 1941 р. // Жовківські вісті (Жовква). – 1941. – 10 липня. – С. 1.
13. Інструкція в справі святкування 30 червня 1942 року // Центральний державний архів вищих органів влади та управління України, ф. 3833, оп. 1, спр. 42, арк. 52; Галузевий державний архів СБУ, ф. 13, спр. 376, т. 46 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://avr.org.ua/index.php/viewDoc/6037/>
14. Інформативний листок (Українського національного комітету). – 1941. – 1 липня. – Ч. 1. – С. 1–2 // Українське державотворення. Акт 30 червня 1941. Збірник документів і матеріалів / Під заг. ред. Я. Дашкевича, В. Кука; упоряд. О. Дзьобан. – Львів; Київ: Піраміда, 2001. – С. 124–125.
15. Календарець українського революціонера на 1951 рік. – Передрук з підпільного видання 1950 р. – Мюнхен, 1951. – 48 с.
16. [Листівка до відзначення свята 30 червня, червень 1946 р.] // Галузевий державний архів СБУ, ф. 13, спр. 376, т. 46, арк. 1 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://avr.org.ua/index.php/viewDoc/6048/>
17. [Матеріали здобуті в заступника МГБ Коршівського району від старшого лейтенанта Чуйка Володимира в листопаді 1946 р., вказівки до 30 червня «Проголошення Самостійності України»] // Галузевий державний архів СБУ, ф. 13, спр. 376, т. 88, арк. 1 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://avr.org.ua/index.php/viewDoc/3352/>
18. На день 30 червня! Проголошення Самостійної Української Держави 30 червня 1941 р. [Звернення з приводу третьої річниці 30-го червня] // Галузевий державний архів СБУ, ф. 13, спр. 376, т. 46, арк. 1–2 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://avr.org.ua/index.php/viewDoc/6043/>
19. Наказ Краєвого Провідника О.У.Н. З нагоди перших роковин проголошення віднови Української Держави Членам Організації Українських Націоналістів! // Галузевий державний архів СБУ, ф. 13, спр. 376, т. 46, арк. 1–2 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://avr.org.ua/index.php/viewDoc/6039/>
20. [«Наказ Краєвого Провідника О.У.Н. З нагоди перших роковин проголошення віднови Української Держави Членам Організації Українських Націоналістів!», «Інструкція в справі святкування 30 червня», «Державна ідея і чин (що дав нам акт 30 червня 1941 р.)», «30 червня 1941 р.»] // Галузевий державний архів СБУ, ф. 13, спр. 376, т. 46, арк. 1–10 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://avr.org.ua/index.php/viewDoc/6039/>
21. Наказ Членам Організації Українських Націоналістів (ОУН), Військам Української Повстанської Армії (УПА), всім Українським збройним революційним частинам (боеві відділи СБ, збройні відділи охорони і зв'язку) на день 30 червня 1947-го року [Листівка до відзначення свята 30 червня, червень 1947 р.] // Галузевий державний архів СБУ, ф. 13, спр. 376, т. 4, арк. 1 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://avr.org.ua/index.php/viewDoc/1393/>

22. ОУН в світлі постанов Великих Зборів, Конференцій та інших документів з боротьби 1929–1955 р. (Збірка документів). – Б.м.: Видання Закордонних Частин Організації Українських Націоналістів, 1955. – 368 с.

23. Патриляк І. Акт 30 червня 1941 р. та його легітимізація / Іван Патриляк // *Визвольний шлях* (Київ). – 2005. – Річник 58. – Кн. 6 (687). – С. 6–9.

24. Самостійна Україна (Станиславів). – 1941. – Ч. 1. – 7 липня.

25. Свято української державности! [Звернення ОУН у червні 1945 р. з приводу четвертої річниці 30-го червня] // *Архів Центру досліджень визвольного руху*, ф. 9, т. 25, арк. 1–3 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://avr.org.ua/index.php/viewDoc/9487/>

26. Святочна Академія // *Українське слово* (Станиславів). – 1941. – Ч. 2. – 24 липня. – С. 1.

27. Стасюк О. Видавничо-пропагандивна діяльність ОУН (1941–1953 рр.) / Олександра Стасюк. – Львів: Центр досліджень визвольного руху; Ін-т українознавства ім. І. Крип'якевича, 2006. – 384 с.

28. Українське державотворення. Акт 30 червня 1941. Збірник документів і матеріалів / Під заг. ред. Я. Дашкевича, В. Кука; упоряд. О. Дзьобан. – Львів; Київ: Піраміда, 2001. – 557 с.

29. Український народ! // *Ідея і Чин*. – 1943. – Рік II. – № 4. – С. 1–2.

30. Український народ! [Звернення Обласного Проводу ОУН 30-го червня 1944 р.] // *Архів Центру досліджень визвольного руху*, ф. 9, т. 24, арк. 1–2 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://avr.org.ua/index.php/viewDoc/9373/>

31. Український народ! [Звернення у зв'язку з восьмою річницею 30 червня, червень 1949 р.] // *Галузевий державний архів СБУ*, ф. 13, спр. 376, т. 46, арк. 1–2 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://avr.org.ua/index.php/viewDoc/6052/>

32. Український народ! [Звернення у зв'язку з п'ятою річницею 30 червня, червень

1946 р.] // *Галузевий державний архів СБУ*, ф. 13, спр. 376, т. 46, арк. 1–2 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://avr.org.ua/index.php/viewDoc/6050/>

REFERENCES

1. Act of June 30, 1941 (1944). *Za Ukrainsku Derzhavu*, Vol. 4, June 30. Publisher: Orhanizatsiia ukrainskykh natsionalistiv, pp. 1–2. [in Ukr.]

2. Act of June 30, 1941 (1943). *Yunak*, (14), pp. 1–3. [in Ukr.]

3. Act of Proclaiming Ukrainian State (1941). *Samostiina Ukraina (Stanyslaviv)*, Vol. 3, July 10, p. 1. [in Ukr.]

4. KLYMENKO, O., ed., comp., DANYLENKO, V., ed. (2008). *Military Funds: Financial Documents of OUN and UPA*. Kyiv: Universytet bankivskoi spravy Natsionalnoho banku Ukrainy, 189 p. [in Ukr.]

5. On the Fifth Anniversary of June 30 Act. In: *The Archives of the Research Centre of Liberation Movement*. [online]. Available at: <http://avr.org.ua/index.php/viewDoc/9600/> [in Ukr.]

6. On the Seventh Anniversary of the Historical Act of June 30, 1941 – June 30, 1948 [A Card on Celebrating the Holiday of June 30; June 1948]. In: *Departmental State Archives of the SSU*. [online]. Available at: <http://avr.org.ua/index.php/viewDoc/12237/> [in Ukr.]

7. V. Zh. (1945). A Great Attempt. June 30, 1941. *Striletski visti*, Vol. 6, June, pp. 1–3. [online]. Available at: <http://avr.org.ua/index.php/viewDoc/5060/> [in Ukr.]

8. HAI-NYZHNYK, P. (2016). Organization and Liabilities of Local Governing Bodies of the Restored Ukrainian State after the Declaration of June 30, 1941 Act. In: *Hileia: naukovyi visnyk: zbirnyk naukovykh prats*. (Hileia: Scientific Bulletin. Collected Scientific Papers), Vol. 112 (9). Kyiv: Natsionalnyi pedahohichnyi universytet imeni M. P. Drahomanova; Vseukrainska Hromadska Orhanizatsiia Ukrainaska Akademiia nauk, pp. 51–60. [in Ukr.]

9. HAI-NYZHNYK, P. (2016). Ukrainian State: Historical Completeness and Shattered Parallel Reality (June 30, 1941 Act and

1941–1942 Revolutionary State Building under OUN (r) Surveillance as the Demonstration of National Consciousness and the Symbol of Sovereign Aspirations of the Ukrainian People). In: *Hileia: naukovyi visnyk: zbirnyk naukovykh prats.* (Hileia: Scientific Bulletin. Collected Scientific Papers), Vol. 98 (7). Kyiv: Natsionalnyi pedahohichnyi universytet imeni M. P. Drahomanova; Vseukrainska Hromadska Orhanizatsiia Ukrainka Akademiia nauk, pp. 49–65. [in Ukr.]

10. National Idea and Consciousness. June 30, 1941. Materials for the Holiday of June 30. (1942), 7 p. In: *Departmental State Archives of the SSU.* [online]. Available at: <http://avr.org.ua/index.php/viewDoc/6040/> [in Ukr.]

11. Report of the National Assembly of Western Ukrainians that Took Place on June 30, 1941. In: *Departmental State Archives of the SSU.* [online]. Available at: <http://avr.org.ua/index.php/viewDoc/1382/> [in Ukr.]

12. Report of the National Assembly of Ukrainians from Western Ukrainian Lands that Took Place on June 30, 1941. (1941). *Zhovkivski visti (Zhovkva)*, July 10, p. 1. [in Ukr.]

13. Guidelines on Celebrating June 30, 1942. In: *Central State Archives of Supreme Regulation and Administration Bodies of Ukraine.* [online]. Available at: <http://avr.org.ua/index.php/viewDoc/6037/> [in Ukr.]

14. Information Bulletin (of the Ukrainian National Committee) (1941), July 1, Vol. 1, pp. 1–2. In: Ya. DASHKEVYCH, V. KUK, ed., O. DZOBAN, comp., (2001) *Ukrainian State Building. Act of June 30, 1941. Collection of Documents and Materials.* Lviv; Kyiv: Piramida, pp. 124–125. [in Ukr.]

15. *Calendar of the Ukrainian Revolutionary for 1951. Reprint of the 1950 Underground Edition* (1951). Munich, 48 p. [in Ukr.]

16. [A Card for the Celebration of June 30. June 1946]. In: *Departmental State Archives of the SSU.* [online]. Available at: <http://avr.org.ua/index.php/viewDoc/6048/> [in Ukr.]

17. [Materials Received from the Deputy of MSS Korshivskiy District Senior Lieutenant Volodymyr Chuiko in November 1946,

Instructions for June 30 “Declaration of the Independence of Ukraine”]. In: *Departmental State Archives of the SSU.* [online]. Available at: <http://avr.org.ua/index.php/viewDoc/3352/> [in Ukr.]

18. On the Day of June 30! Proclamation of the Independent Ukrainian State on the 30th of June 1941. [Address on the Occasion of the Third Anniversary of June 30]. In: *Departmental State Archives of the SSU.* [online]. Available at: <http://avr.org.ua/index.php/viewDoc/6043/> [in Ukr.]

19. Order of a Regional OUN Leader as for Celebrating the First Anniversary of Proclaiming the Restoration of Ukrainian State to the Members of the Organization of Ukrainian Nationalists! In: *Departmental State Archives of the SSU.* [online]. Available at: <http://avr.org.ua/index.php/viewDoc/6039/> [in Ukr.]

20. [“Order of a Municipal OUN Leader as for Celebrating the First Anniversary of Proclaiming the Restoration of Ukrainian State to the Members of the Organization of Ukrainian Nationalists!”, “Guidelines for Celebrating June 30”, “State Idea and Consciousness” (What the Act of June 30, 1941 Has Given Us), “June 30, 1941”]. In: *Departmental State Archives of the SSU.* [online]. Available at: <http://avr.org.ua/index.php/viewDoc/6039/> [in Ukr.]

21. Order to the Members of the Organization of Ukrainian Nationalists (OUN), the Troops of the Ukrainian Insurgent Army (UPA), All-Ukrainian Armed Revolutionary Divisions (SSU Military Divisions, Armed Security and Liaison Divisions) as of June 30, 1947 [A Card on Celebrating the Holiday of June 30, June 1947]. In: *Departmental State Archives of the SSU.* [online]. Available at: <http://avr.org.ua/index.php/viewDoc/1393/> [in Ukr.]

22. *OUN in Light of Great Assembly Provisions, Conferences, and Other Documents on the Struggle of 1929–1955 (Collected Documents)* (1955). Publisher: Vydannia zakordonnykh chastyn Orhanisatsii ukrainskykh natsionalistiv, 368 p. [in Ukr.]

23. PATRYLIAK, I. (2005). June 30, 1941 Act and Its Legitimization. In: *The Way of Liberation.* Vol. 58, Book 6 (687), pp. 6–9. [in Ukr.]

24. *Samostiina Ukraina (Stanyslaviv)* (1941), Vol. 1, July 7. [in Ukr.]
25. Celebrating Ukrainian Statehood! [Address to the OUN in June 1945 on the Occasion of the Fourth Anniversary of June 30]. In: *The Archives of the Research Centre of Liberation Movement*. [online]. Available at: <http://avr.org.ua/index.php/viewDoc/9487/> [in Ukr.]
26. Festive Academy (1941). *Ukrainske slovo (Stanyslaviv)*, Vol. 2, July 24, p. 1. [in Ukr.]
27. STASIUK, O. (2006). *Publishing and Outreach Activity of the OUN (1941–1953)*. Lviv: Tsentr doslidzhen vyzvolnoho rukhu; Instytut ukrainoznavstva imeni I. Krypiakevycha, 384 p. [in Ukr.]
28. DASHKEVYCH, Ya, KUK, V., ed., DZOBAN, O., comp. (2001). *Ukrainian State Building. Act of June 30, 1941. Collected Documents and Materials*. Kyiv: Piramida, 557 p. [in Ukr.]
29. To the People of Ukraine! (1943). *Ideia i Chyn*, Year 2 (4), pp. 1–2. [in Ukr.]
30. To the People of Ukraine! (1944). [Address of the Regional Assembly of the OUN on June 30, 1944]. In: *The Archives of the Research Centre of Liberation Movement*. [online]. Available at: <http://avr.org.ua/index.php/viewDoc/9373/> [in Ukr.]
31. To the People of Ukraine! [Address on the Occasion of the Eighth Anniversary of June 30, June 1949]. In: *Departmental State Archives of the SSU*. [online]. Available at: <http://avr.org.ua/index.php/viewDoc/6052/> [in Ukr.]
32. To the People of Ukraine! [Address on the Occasion of the Fifth Anniversary of June 30, June 1946]. In: *Departmental State Archives of the SSU*. [online]. Available at: <http://avr.org.ua/index.php/viewDoc/6050/> [in Ukr.]

O. Yaroshynskyi

The Act of June 30, 1941 on Restoration of Ukrainian Statehood in the Outreach Activity of OUN (b) in Ukraine (1940–1950)

Abstract

Commemorations of the day of proclaiming the restoration of Ukrainian statehood in Lviv on the 30th of June, 1941, in particular the celebration of “The 30th of June Act” anniversaries, were used by all participants of the national liberation movement of the 1940–50s for certain representations of the collective memory, political consolidation, and mobilization of Ukrainians. Thus, the celebration was used for sharing the facts and arguments aimed at further consolidation of Ukrainians around key ideological principles of OUN (b) and legitimization of the Organization’s members’ right for headship in the national liberation movement. In particular, it was always emphasized that the 30th of June, 1941 was the date of a crucial event for Ukrainian history. On that day, the members of the Organization of Ukrainian Nationalists, headed by their leader S. Bandera, fulfilled the “The 30th of June, 1941 Act” during the bloody rivalry between two invaders (Stalin and Bolsheviks vs. Hitler and German imperialists), proclaiming and establishing Ukrainian Independent Consolidated State by revolutionary means. “The 30th of June, 1941 Act” was stated to be the act of eternal freewill of the Ukrainian people for the independent, free life in their independent state, while the OUN (b) turned out a true exponent of the people’s will at the crucial moment. Due to the heroic deed of the OUN (b) members, the Ukrainian state existed de facto: a complex administrative apparatus, judicial and school systems, internal security and healthcare service began operating within a short period of time; agriculture – crop farming, trade, and industry began thriving, etc. The outreach documents of the OUN (b) specifically highlighted that the destruction by Germany of a newly-emerged state was followed by a new phase of revolutionary struggle – a decisive fight for the full victory of the idea of the independent Ukrainian state. The provided arguments were aimed at summing the consequences of revolutionary nationalists’ activity in the form of the collective vision desirable for them.